

Post tenebras spero lucem

Bernardo Atxaga

Obabatik ordubeteko bidera dagoen auzuneak ez dauka eskolarako etxe berezirik, eta herrira jaisteko aukerarik ez duten umeez ostatuaren goiko bizitzan ikasten dituzte munduak, idazteaz eta irakurtzeaz gain, eskatzen bide dizkien aritmetika eta geografia apurrak. Ardo-zahagiz girotutako eskilarak igo eta adinaren araberan banatzen dira gelan: aurreneko hilerak hartzen dute kartilaren mamomutatik ezin ateraz dabilizan ttikiek; azkenekoa, berriz, Dalmau Carles entziklopediaren ia bostehun orrialderi aurre egin beharko dioten hamairu eta hamalau urteko adoleszenteek. Eta maistra gaztea da, gazteegia, seguru asko, karreterarik gabeko leku batean bizi abal izateko, eta pupitre artean jarraitzen du sarri bere lanorduak bete ondorenean ere: duela gutxi ailegatu bait da auzunera, eta mira bilatzen bait du kalearen izkina batean laga dioten etxeto grisean; eta ez mira soilik, baita bakardadea ere.

Egunak luze zaizkiolarik, gutunak eginez pasatzen ditu daukan ordu libre gehienak: ez dakizue zenbat kostatzen zaidan —aitortuko dio lagun bati— itsaso barratik ematen genituen paseo baiek gabe bizitzea. Lanbroa dugun arratsaldetan obean etzaten nauk, eta hondartzako pasadizoak errepasatzera behartzen diat neure burua. Holaxe kontsolatzen naizela, alegia, udako errekueroekin. Baina, etzakela pentsa, batzutan eguzkia ere egiten dik, eta mitxeleta bila eramaten dizkiat umeak. Lebengoan *Nymphalis*

Antiopa egundoko bat harrapatu genian, nik sekula ikusi dudan haundiena.

Inor ez da, ordea, Obaba aldera joan zen maistrarekin akordatzen. Egunero pasatzen da postaria etxeto grisaren aurretik, eta egunero egiten dio ezetz buruaz. Eta maistra berriak egunkari modura serbituko dion libreta bat erosi du, betiere poltsan darimana.

*Mundua hustuz doa haren inguruan: eskolaren teilatu bolar-tuan bizi ziren enarak egina dute iada bere despedidaren zere-
monia; bi arratsalde oso daramatzate argindarraren alanbretan bil-
duta. Egunean baino egunean daude mitxeletak bakanduago, eta
osinaz elikatzen diren Vanessa Atalanta dotoreak bakarrik aurki
daitezke belatzetan. Zimeldu egin zaizkie umeei liburutako orri
artean gorde zituzten menda eta malbatxuriak. Aurresentitu egi-
ten da negua: gauak isilagoak dira.*

*Maistra berriak eskoletako inspektore nagusiagana zuzentzen
du bere gutunekiko grina: Erakustea —adierazten dio— zaila da
berenez, eta ia ezinezkoa neri egokitu zaidan bezalako eskola
batean. Teilatuak itoginak dauzka; mahaiaik erdi puskatuta daude;
leihoak, kristalik gabe. Neguari begira, horiek dira arazo lehen
bait lehen konpondu beharrekoak. Baina beste gauza asko ere
falta zaizkit hemen; Afrika eta Asiako mapak tartean.*

*Inspektorearen erantzuna zehatza da oso: pasako naiz hortik
azaroaren zazpia baino lehenago, mintzatuko gara orduan. Eskola
ikusi gabe ez daukat ezer egiterik.*

*Baina etorri da azaroaren zazpia, eta inspektoreak bere hitza
jan du, ez da eskolatik azaldu. Eta etorri da negua ere, eta Oba-
bako lurrari ez zaizkio hondakinak baino geratzen: arta zuztar
errenkada batzuk etxaldetatik, sastraka eta otea goietako haitzaga
jelatuetan. Erabat jaitsi gabe, lainoa jabetu da auzunearen inguru-
mari guztiaz; ezkutuan dabilta txoriak, eta etxeto griserraino hur-
biltzeko gauza den argiak alabastroan iragazia dirudi, nekatua.*

*Eta egunero bezala, maistra berria jaikita dago elizako erlo-
juak zortziak direla adierazten dionerako, orrazten ari da armai-
ruaren ispilu aurrean eserita. Ez nago gaiso —pentsatzen du bere
zurbiltasunaz ohartzean— bakarrik denbora mordo bat darama-
dala hondartzara joan gabe. Eta bapatean, pena hartzen du me-*

sanotxe gaineko kortxoan dagoen *Melanargia Russiae* bitxiaz; berari bezalaxe, mitxeletari ere eguzkia falta zaio aspalditik. Ezabatutrik dauka ia begoen filigrana delikatua. Apur bat geroago, esneak bolboka diharduen bitartean, estridentziarik gabeko paisaiari erreparatuko dio. Lainoak —ipiniko du libretan— koroa bat egin dio auzuneari.

Desobizko moteltasuna sumatuko du, gainera, denboraren joanean. Leibotik berrogei metro harantzagoko sagarrondo soilduak betidanikoak irudituko zaizkio, eternalak. Zaunka ari diren zakur horiek ez al dira, ba, beti hor egon? — galdetuko da.

Baina nahikoa zaio elizako erlojuari begiratzea uste hori ezeztatzeko: orratzak zortziak eta laurdenak seinalatzen ditu. Denbora betikoa da, eta instant horiek ere gauza guztiak —eztiro, sentitu gabe— ezdeusetara ekartzen zituen aitzinako aingeru ilun hari berberari apartenitzen diote.

Atean hotsegiten dute zortzi t'erdietan: giltzaren bila datorren Mugatseko morroi ttikia da. Maistrak hala nahita, berak izango bait du, neguak diraueno, eskolako estufa klasea hasi aurretik pizteko ohorea.

— moko bat gosalduko nuke, bai.

Nabiz eta hamairu urte besterik ez izan, morroi ttikiaren portaearak Obaba aldeko beste edozein nekazarirena bezalakoa izan nahi du. Baina harengan, adabaki desberdinez egindako oihalaren tamainako kontraesanak nabaritzen dira: mintzaera ez zaio keinuarekin uztartzen; barbero zahar baten imentziorz fumatzen du, baina haren irribarrea —apur bat eroria— haur besoetako batena da. Maistrak, esnatzearekin batera erne zaion animuaren haritik, malenkoniak begiratzen dio; mutikoa eskolara bidal zezaten alde egindako borrokak darabiltza gogoan. Nagusiak: nik lanerako behar dut hau. Berak: ez gara salbaje herrian bizi, aizu. Ume honek baditu bere eskubideak, eta lehengo maistrari horrek axola ez bazion, niri bai, eta asko. Eta nagusiak berriro: Nik ez dut, ba, hutsaren truke mantenduko. Eskolara goizez bakarrik joan dadila. Arratsaldetan kieto egon beharra dauka hemen.

Baina maistrak ez daki amore ematearekin ondo egin zuenentz. Morroi ttikiak planta txarra dauka, kolore bajua. Eta halere, es-

tufa pizteko lana ez du ezergatikan ere utzi nahi. Kargu horrek goizago jaikitzena behartzen zaitu, argudiatu zion behin maistrak. Goizeko bostetarako ikuiluan egoten naiz ni, izan zen erantzuna.

Auzuneko kalean hamar bat langile zanga bat zabaltzen ari dira, eta etxeetara ur korrientea eramango duten tuberiak enbarazo egiten diote korrika batean datorren morroi ttikiari. Estrapozo egin du; giltza joan egin zaio eskutatik. Zanga barruan dago orain. Lasai motel —dio langile batek— beherago ez duk joango-eta.

— ekarri giltza, faborez.

Bromazaleak ez zaizkio behin ere gustatu, eta morroi ttikiak doi hitzegin du, aspertuta balego bezala. Langileak, imentzio burlosoz, botinapean hartu du giltza.

— herorrek har ezak, ba!

Morroi ttikiak behin bakarrik ikusi du lutzalibreko saio bat; baina maiz errepasatu ditu, abereekin-eta, txapeldunak atzekoz aurrera jarrita ematen zituen ostikoak. Langileak ez du ezer ikusteko betarik; konturatzerako eserita dago, odoletan dauka sudurra, barrez ari zaizkio inguruko denak. Eta zangan ez da giltzaren arrastorik sumatzen.

Eta eskolaren atzekaldean, oholez hesia, zerrautsez egindako parterre moduko bat dago. Maistrak hantxe explikatzen du geografia; hantxe dibujatzen ditu —hondartza gogoan— umeek sekula bisitatuko ez dituzten lurralde zabalak: Turkia, Indonesia, Txina. Morroi ttikiak kolore txuriko banderatxoetan idatzita dauden izenak irakurtzen ditu: Pekin, Nanking, Chungking. Zer erreko du gaur? — Chungking behintzat ez, pena litzateke holako izen xelebrea duen leku bat hondatzea. Pekin? — Ez, Pekin ere ez, txakur bati jartzeko oso izen polita da-eta. Txinaren ezker aldera dauden tontor haiek? — Litekeena, bai, mendi horiek oso aproposak dirudite sua egiteko, zeren maistrari abaztu egin bait zitzaion bere izena jartzea, eta betiere errazagoa bait da ezagutzen ez diren lurraldeak kondatzea. Morroiaren begiek Txinako tokiak kurritzen dituzte berriro: Pekin, Nanking, Chungking, Canton, Hong-Kong, Shanghai, Taiwan. Atzaparra botatzera dihoakienean, kupitu egiten da antsiaka eta otoika ari zaizkion leku guzti horietako gerlariez. Ez Anibal —eskatzen diote— gure hiriak ez erre. Ez gara erro-matarrak izango gehiago.

Orduan mendi boiek! —dio bizarra laztantzearena eginez—
Cartagok ez du barkatzen! —Eta hiru eskukada hartzen ditu Txinaren ezker alde errebelde hartatik. Zotz batzurekin nabastu eta gero, paper batean biltzen du zerrautsa. Handik pixka batera, estufan kiskaltzen da Himalayaren zati haundi bat.

— zein su goxoa!

esan dio maistrak eskolara sartzerakoan, eta hileria gordez igo diren beste ume guztiek inbidiaz begiratu diote. Hori deritza, behinik, Mugatseko morroi ttikiari. Ez da aise itzaliko, ziurtatzen du harro estufa alboko pupitrera doan bitartean.

Suari begira joango zaio goiz osoa; izan ere, beti hiltzeko zorrian dagoen gaisoa bezalakoa da, garra biziarena daukanean ere ezin liteke zaindaria fidatu. Deskuidatuz gero, suak jan egiten du bere burua.

Mugatseko morroi ttikinari aritmetika ez zaio batere gustatzen. Problema oso dira itsusiak, eta gainera ez ditu entenitzen. Gizon batek sei zaldi zeuzkan. Hiru 1500 peztan saldu zituen. Beste bi 1300 peztan. Azkenekoari, berriz, hanka hautsi zitzaion, eta haragitarako utzi behar izan zuen. Galdera: denetara 7300 pezta jaso zituela kontutan harturik, zenbat diru eman zion harakinak?

Zergatik hautsi zitzaion hanka zaldiari? — erreflexionatzen du morroi ttikiak. Liburu txoro horrek ez dio ezer argitzen.

— Zenbat eman zion harakinak, Manuel?

Morroi ttikiak irribarre lotsati bat egiten du maistrak bere izenez deitzen dion bakoitzean. Nabiago luke, halere, behin ere galdetuko ez balio.

— Barren horietan ez dugu zaldikirik jaten, señorita.

Umeek ahaztua daukate iada Manuel aurrenekoz azaldutakoan eman zitzaien kontseilua: mutil berri honi lagundu egin behar diozute, orain arte ez bait du eskolara segidan etortzeko aukerarik izan. Maistrak erregela bat astintzen du; algarak isildu egin dira.

— esazu, ba, Manuel. Zenbat diru eman zion?

— ez dakit, ba. Hamabost duro igual!

— Berrehun pezta!

dio oihuka mototsak daramatzen neskato batek, eta maistrak baietz egin du buruaz. Zein gebiagori atera zaio hola? — eta azken hilerako guztiek besoa altxa dute. Baina Manuel ez dago konforme: joan zaiteste —pentsatzen du— zalditzar bategatik berrehun pezta eske! Emango dizkizute asko! Eta egur bila abiatzen da eskolaren ondoko gelara. Arestian barre gebien egin dionaren aurretik pasatzerakoan kalea seinalatzen dio; kalean emango dizkion muturrekoak, hain zuzen ere.

Post tenebras spero lucem, arratsaldeko zazpitarako gaua da Obaban. Maistrak, eskilaretatik behera datorrela, ostatuan apopilo dauden langileen zurrumurrua entzuten du; bizpabiru, kantatzen ari dira. Sartuko litzateke; azken finean herriko maistra da bera, eta gainera bere hirian usadioak oso bestelakoak dira, andrezkoak tobernetara joatea ez dago txarki ikusia. Baina —pentsatzen du— nabarmen geldituko naiz honenbeste gizonen artean, zer esan ez dakidala. Ur korrientea noizko izango dugun galde diezaieket. Baina aitzakia tuntun xamarra da, ez da naturala. Eta bapatean piztu egiten dute ezkaratzeko bonbila, eta ostatuaren atea nekez zabaldu duen moskorra apoio bila dabil letraz mantxatutako horman. Ordurako, ordea, maistrak hartua du etxeto grisaren bidea.

Sukaldean sartzearekin batera berritu egin zaio gutunak egiteko desioa. Abaztu egin al zarete nirekin? —galdetzen dio lagunari— Hainbeste kostatzen al zaizue letra batzuk jartzea? — Hik behinik behin idatzi behar hidake, hala iruditzen zaidak. Baina hobea izango duk beste gauzetaz hitzegitea. Neguaz, esate baterako. Paraje honetan oso monotonoa duk. Lainoa sortzen bada, lainoa aste baterako. Eta euriarekin, berdin. Igandetan mutil gazteek soinua ekartzen diate, soinujole itsu bat, eta ez dituk, halere, dantzatokira arrimatzen; tabernara joaten dituk moskortzera. Neskak, berriz, elkarren artean egiten diate baltsean, belarrira kontu tikiaki esanez beti. Baina ez zaio erabilitako tonoa gustatzen, eta hor eteten du gutuna. Nire urtebetetzeaz akordatuko dituk, pensatzen du papera surtara boteaz.

Baina etorri da haren urtebetetzea, eta bost sinaduraz betetako postale bat besterik ez du errezibitu. Bere guraso eta anaiarrebeke zoriona opa diote.

Maistra berria mitxeletak tokiz aldatuz entretenitzen da: Io-

lana Iolas bat ipintzen du lehen Brintesia Circe bat zegoen orratzean; bi Libythea Celtis hiru Everes Argiades zeudenetan. Bien bitartean, sekula ez bezalako agitazioa jabetu da munduaz: kostalde epeletarantz doazen antzar multzokadak ia orduero pasatzen dira auzuneko gailur baten gainetik, eta ehiztarien danbatekoek dardarretan jartzen dituzte etxeto grisaren leihoak. Zakurrak, urduri bere kateetan, onetik aterata ari dira zaunka. Zerua eguneko hirugarren kolorea estrainatzerá doa: goizeko urdin ubelaren ondoreneko zurtasunari urradura horiskak ernetzen ari zaizkio. Eguerdián egindako tarta probatzera doanean maistrak danbatekoak entzuten ditu atean:

— *Baina Manuel, nolaz hemen?*

Mugatseko morroi ttikia explikazio bila dabil. Nagusia etxez kanpo dago, ehizean dabil, eta berak abisatu egin nahi dio, izan ere hurrengo astean ez du eskolara etortzerik izango, ez diote uzten lanagatik, eta oso kezka haundia dauka estufaren arazoarekin; beste mutilek ez dakite su egiten, eskola kez beteko da. Eta maistrak txanbergoa erazteko esaten dio, eta esertzeko mahaian.

— *Ea nire tarta gustatzen zaizun!*

Maistraren galderei erantzunez, Mugatseko morroi ttikia bere bizimoduaren gorabeheraz luzatzen da. Gurasoak aspaldi hil zitzaizkion, bi anaia ditu, arrebarik batere ez, ezta nahi ere. Laister aldegingo du nagusienetik, eta, ahal izanez gero behintzat, lutzalibrerako gobernatuko da ondo zebaxten ez dakien tokiren batean.

— *nahi al du zigarro bat, señorita?*

Ezetz esatera doa, baina errebelatu egiten da erantzun horretan antzematen duen neskatila txintxoaren aurka. Azken finean, bere urtebetetzea ospatzen ari da, eta Manuelek eduki dezakeen festa bakarra eskaintzen dio. Eta ez zaizkio inporta hasiera bateko extulak, ezta aldián behineko aiduak ere. Guzti hori ez bait da bere ohorezko zeremoniaren parte bat baizik.

— *zenbat betetzen dituzu?*

— *Holako gauzak ez dira galdetu behar, Manuel.*

Zeruak horiaren eta beltzaren arteko tonalitatea dauka orain, nonbait ikusia duen beneno batenaren antzekoa. Apur bat geroago, trumoi batek apurtu egiten du eguraldiaren oreka faltsua, eta

maistra, hotzikaraz, kuxkurtu egiten da bere soinekoaren baitan. Eta bapatean sei urte besterik ez du, eta zalapartan doa amaren eskutik korrika, eta harri-txintxarra sartu zaio zapatan, eta ama-ama faborez geldi zaitex, eta ubinak ikusten ditu harramazka, eta ama-ama geldi zaitex, eta hondar bustian gizon bat bildu-bilduta dago, ez da mugitzen, bainugaltza gorri bat darama, eta jendeak paine-luak astintzen ditu aidean, eta amak, aieneka, begiak tapatzen dizkio.

— *aita zela uste zuen.*

Manuelek baietz egiten du grabedadez, eta leihora inguratuz euria auguratzen dio, benetako erauntsi bat. Euria bada —argudiatzen du maistrak— hemen gelditu beharko duzu. Eta hurrena: sukaldea leku goxoa da lotarako. Eta segidan: zergatik ez dugu afaltzen?

Maistrak ardo-botila ekarri du gelatik; ikasle baten amak erregalatu zion auzunera heldu eta gutxira. Eta pasa da trumoia, eta euriaren tantoak burrunban lebertzen dira kristaletan. Eta bukatu da afaria, eta kantuan daude: edegi dire zeruen — ate diamantekoak — arekaz batera — bentana ixarrezkoak — Otzak ikaraz dauko — jai dan infantie — bere amak dirautzo — ixi ene semie.

Eta oso berandu den arren ez zaie logalerik etortzen. Maistra bere hirugarren zigarroa fumutzen ari da; sukaldean jirabiraka, lutzalibreko txapeldunaren atzekoz aurrerako ostikoa esplikatzan ari zaio Manuel.

Elizako erlojuak hamabiak jotzen dituenean koltxoia etzaten dute sukaldean. Esna segituko nuke —dio Manuelek— baina ihardun haundia daukat bihar.

— *neri ere komeni zait oheratzea. Dendatik pasa behar dut eskolara joan aurretik. Denda berezirik ez dago auzunean, eta jendeak ostatuaren aldameneko etxe batean erosten ditu aste sobera hotz bati buru egiteko behar izango dituen gauza guztiak. Jeneroen arabera banatuak daude dendaren konpartimenduak: atetik bertara ogi-labearena aurkitzen da; atzerago, jaki eta edari arruntena; exxearen hondoan, berriz, jantziarena. Ezkaratzean sartu orduko sentitu du maistrak irin berotuaren goxotasuna, eta pausotikian, usainarekin entretenituz, abiatu da bospasei emakume berbetan ari diren mostradorearen aldera. Txokolatea partidu nahi*

du, bezperako alde, eskolako ume guztien artean. Atzo hogeita-biru urte egin nituen, esango die, atera itzazue dibujatzeko koadernoak. Zergatik ez zenigun aurretik abisatu? — kejatu zaio, seguru asko, neskatoren bat — orain ez daukagu zuretzako erregalirik.

— *baten batekin ibili egin behar horrek ere!*

Eta maistra berataz ari direla konturatzen da. Dendariak behin ere baino ponperia haundiagoaz egin dio agurra, emakumeak isildu egin dira kolpetik. Ostera ere harritu egin beharra dauka esamesen hedatze lasterraz: ordubete ez da morroi tikiak etxeto griseko sukaldea utzi zuenetik, eta iada auzune guztiak dauka horren berri.

— *Zer ari zarete marmarka?!*

— *marmarka? Gezurra izango da orduan!*

Eta emakumeak dendaren atea irabazten du zerrikeri mota batzuk merezi dioten nazka imentziaz bezala hasperenez adierazi eta gero. Eta maistrari kosta egingo zaio, aurrerantzean, bere inguruan zinez gertatzen ari denaz jabetzea. Ibiliko da kaletik eta apenas ezagutzen duen gizon batek irribarre egingo dio; zelatan dagoen jendea antzemango du leibotan; postariak iada ez duela gutunik behar esango dio goiz batez. Seguru asko —piniko du libretan— nire irudipen hutsak dira. Auzune guztia ezin egon daiteke nik egin dezakedanaren talaian. Ez da aldatu errealtatea. Nik beste modu batera erreparatzen diodala, horixe da dena. Eskerrak, balere, Manuel aste honetan eskolatik faltako dela. Juzku txarrak ahaztu egingo dituzte horrela.

Baina etorriko da igandea, eta itsuaren Guerrini nakaratuaren soinu opakoak beteko du arkupea. Eta gautu bezain azkar neurritz gorako kemenez deituko dute etxeto grisean:

— *jakin al liteke zer behar duzuen!*

Hemezortziren bat urteko bi gazte dira. Bizkarretik elkar hartuta moskorren abots pastosoaz saiatzen dira une horretan sentitzen bide duten aztorapena disimulatzen:

— *etorri egin garela...*

Maistrak danbada hertsu du atea. Ezin da, balere, mutilen oibutatik gorde:

— ez al zaizkin, ba, gaztetxoak gustatzen?! Gu ttiki-ttikiak gaitun, egitan!

— ttiki-ttikia zeukanagu!

gebitzen du bigarrenak barre histeriko bati emanaz. Aurrenekoak izan dira; beste hiru dei jasoko ditu dantzaldia bukatu aurretik. Gaua esna pasako du: etxetoaren inguruan erronkan ibiliko direnak ez diote beste aukerarik utziko.

Eta etorri dira asteleheneko zortzi t'erdia, eta Mugatseko morroi ttikiak lo aurkitzen du maistra. Zer habil, neska, oraindik ohean? — esaten dio zigarro bat eskainiz. Jokaera berri bat dakar, ondo definitu gabea oraindik: bisitalariaren aurrean laineza daukan haurrena oroitarazten du batzutan; azaina bat egin duen señorito panparroiaarena bestetan. Gero arte, neska! — esan du giltzarekin abiatu aurretik.

Maistrak ezin dio zerbait hausteko gogoari eutsi. Platera bat txirtxilatu du lurrean, baina ez da ase. Eta joan da bere gelara eta Obabako belatzetan harrapatutako *Nymphalis Antiopa* erraldoia zapaldu du behin eta berriro; eta mitxeleta hauts bihurtzen da.

Manueli —apuntatzen du egun batzuk geroago— burua berotu diote. Batzutan lotsatu egiten nau beste umeen aurrean. Bere kabuz asma ezin ditzakeen astakeriak esaten dizkit. Gauzak hola segituz gero, kastigatu egin beharko dut. Estufaren kargutik kentzea litzateke hoberena.

Negua gaiztotu egiten da; eraso-seinale baten zai denbora luzeegiz egon geroz, batailan sartu den armada baten amorrua antzematen zaio. Elurrari haize-bolada jelatuek jarraitzen diote; lainoa jaitsi da erabat. Isildu egiten dira zakurren zaunkak ere; auzuneak kanpamentu abandonatu bat dirudi. Maistra setiaturik bizi da etxeto grisean.

Mitxeleten orugak baino tuntunagoa naiz —idaxten du ia beta dagoen libretan— ez dut neu gordetzeko kapulu bat ehotzen jakin. Auzunera istorio batekin etorri izan banintz, nere bizitzari buruzko edozein ipui kontatu izan banie, orain ez lirатеke Manuel eta bion arteko kontu likits horrekin ibiliko. Jendeak ez du kanpotarra egunero bere artean ikusi nahi. Eta kanpotarra, per definitione, istorio bat falta zaion guztia da.

Eta maistrak aspaldi irakurritako hitz batzurekin errematatu du bere gogoeta: leiho bat zabaldu nahi nuke horman; bertan bioletak jarriko nituzke.

Beste bost egun pasako ditu tenore horretan. Seigarrenean berak sumatutako leihoa zabaldu egingo zaio postariaren eskutik; gutuna eskutan hartu aurretik obartuko da bere fortunaren mudatzeaz: hiriko bere lagunarena da. Pertsona baten letra ez da sekula abaxten. Igeria bezala, pentsatzen du maistrak.

Gutuna arrunta da oso, eta obizko aitzakia humoretsuez beteta dago. Dakartzen berrien artean hondartzan zabalduetako errestaurantearena da interesgarriena. Oporretan etorriko haizenean —dio— bertan afalduko dinagu Benetan, gogo haundiak zeuzkanat hirekin afaltzeko, baina gu biok bakarrik, ez orain arte bezala, denok batera eta hola. Ea zenbat kanbiatu haizen munduaren konfin horretan.

Arrunt eta guzti, nahikoa da maistra berriarentzat. Eta gainera gutunak hiru astetako atzerapena dakar, gaizki egiten zuen lagunak abaztuta zeukala pentsatzean. Orain hutsalak iruditzen zaizkio libretan idatzi zituen gauzak. Leiho eta bioletenari bereziki, agoantaezina deritza, eta tatxatu egiten du. Eta eritasun baten hondoa jo eta goraka doan pertsona baten adorea jabetzen da berataz.

Ez diet amore emango —diotsa bere buruari—, ez didate hain gustoko duten istorio hori erantsiko. Errespetatu egin beharko naute.

Izpiritu berberaz finitzen du bere lagunari egiten dion erantzun gutuna: erabat onartua gelditzen duk afari horrena. Baina baldintza batekin: nik pagatzea. Aurreneko soldata gastatu gabe zeukat oraindik. Asko poztu nauk hirea errezibitzean. Badakik ondo zergatik.

Bere bizitzan lehenengoz ausartki portatzen ari da. Baina ez dio inporta; aitzitik, ausardiak bakea dakarkio. Aspaldiko partez, seko lo geldituko da ohera sartzearekin batera.

Eta hurrengo egunean ez dio Mugatseko morroi ttikiari atetik pasatzen uzten. Ezer kosta gabe, amenazu kutsua eman dio abotsari:

— gaurkoa duk giltza eman diadan azkeneko aldia.

Morroi ttikiari erori egin zaio begitartea, eta badirudi indarrak joan egin zaizkiola bapatean: txorimalo bat bezala apoiatzen da lur elurrez bustian. Azkenean, hitzak atera egin zaizkio extarritik:

— zer, ba?

— Nik esan beharra al daukat!

Morroi ttikia ez da lekutik kentzen, maistrak atea herstekoa egiten du.

— giltza kanpoan utziko balu, nik hartuko nuke.

— Ez, Manuel, galdu egin duk kargua.

Morroi ttikiak astiro-astiro utziko du etxeto grisaren atea. Eta eskolara sartu orduko parterrearen gainera igoko da: ostikoka hondatuko du Libia, eta Egipto, eta Sudan, eta Abisinia; ostikoka hondatuko du Afrika dena. Baina galdera bat otuko zaio: Zer kulpak daukate gertari beltz haiek?

Egin da sarraskia, eta beltz gaiso horien intziriak iristen zaizkio orain, hil zorian daudenen aienekak. Eta gainera, zergatik zabaldu hainbeste ezbehar su egiterik pentsatzen ez duen egun batean? — Mugatseko morroi ttikia Afrika ber-osatzen saiatzen da. Luze gabe, egin nahi duenaren ezinaz obarturik, negarrari ematen dio. Eta negarrez segitzen du maistrak zutik jartzeko esaten diotenean:

— Nola kalkulatu da poligono erregular baten area?

Mugatseko morroi ttikiak bizkarrarekin erantzun du: ez daki. Zer da perimetroa? — berresaten dio maistrak pazientzia galdu nahi ez duenaren maneraz. Eta segidan: zer da apotema?

— apotema? Apotearen ama!

Eta eskolako atea irabazten du negarra eta algara nabasten zaizkiolarik aurpegian. Adiskideak koreatu egin diote txistea. Eta maistra ere apur bat kontent dago: handik aurrera inork ez du bien arteko adiskidantzan sinestuko.

Mugatseko morroi ttikia ez da eskolatik azalduko gehiago. Eguberritako oporren atarian, maistrak ate azpitik sartu dioten paper bat aurkitu du. Manuel izenpetzen duenaren letra baldarrak

bi esaldi osatu ditu bertan: eskola juteik ez dakat lanaatik; lutzalibreako asko ai naiz gobernatzan.

Eta maistrak beste umeak egin dizkioten tarjetekin batera gorde du izkribua, eta bere biazarako maleta itxi egin da behin betiko.

B. A.